

Lessons learned uit Nederlandse praktijk voor succesvolle financiële opsporing

1 juni 2023

Linette de Swart | Gabriëlle op 't Hoog

Lessons learned voor succesvolle financiële opsporing

Doel van onderzoek was...

- In kaart brengen van ervaringen van financieel rechercheurs in dagelijkse praktijk;
- Identificatie van knelpunten die financieel rechercheurs ervaren bij het uitvoeren van hun werkzaamheden; en
- Onderzoeken hoe deze knelpunten opgelost en de de financiële opsporing in algemeen verder ontwikkeld kunnen worden.

Onderzoek bestond uit twee sporen:

- Gesprekken met financieel rechercheurs om ervaringen, knelpunten en good practices op te halen;
- Onderzoek naar 'good practices' in Nederland en daarbuiten die deze knelpunten helpen adresseren.

Onderzoek in opdracht van Politie en Wetenschap, uitgevoerd in 2019 – 2020.

Onderzoeksopzet

Randvoorwaarden

Knelpunten

Good practices

Aanbevelingen

Betrokkenheid van de politie bij het onderzoek

- Gesprekken met ruim 20 financieel rechercheurs werkzaam bij 6 politieregio's om inzichten op te halen over:
 - Behoeften;
 - Knelpunten;
 - Good practices (in binnen- en buitenland).
- Financieel rechercheurs hebben de geïdentificeerde problemen helpen prioriseren.
- Een afvaardiging van de politie was ook betrokken bij de selectie van de best practices die vervolgens nader onderzocht zijn.

Introductie van organisatie van Nederlandse Politie

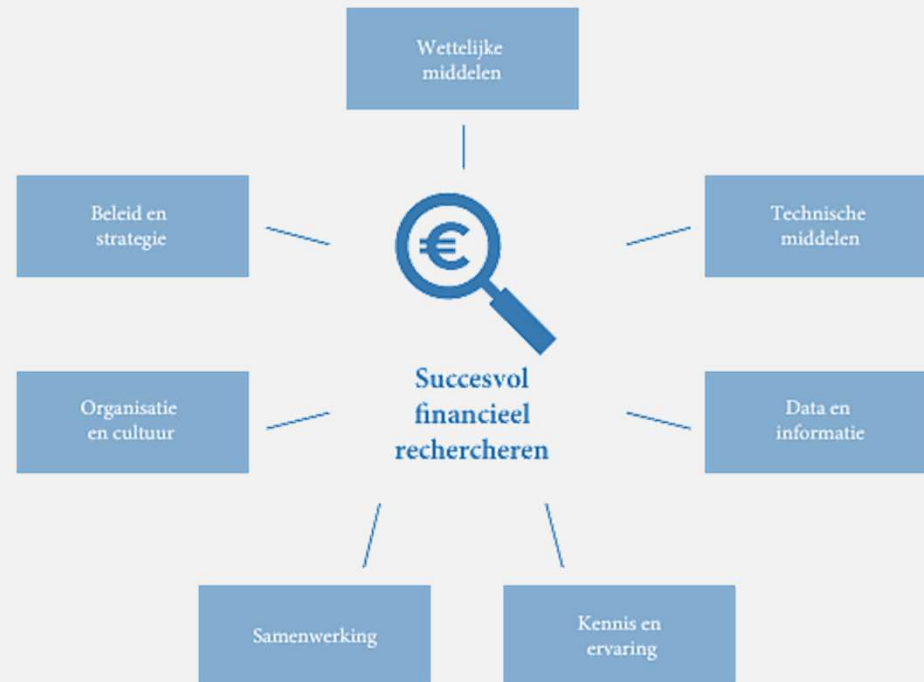
- 10 regionale politie eenheden + 1 nationale politie eenheid.
- Iedere regionale eenheid bestaat uit verschillende lagen, waaronder:
 - Regionale Recherche (onderzoek en delicten met hoge impact);
 - Districtteams (brug tussen regio en basisteam);
 - Basisteam ('straat').
- Binnen regionale teams zijn specialistische financieel-economische teams.
- Binnen districtteams en basisteams zijn agenten aangewezen met 'financieel taakaccent'.

Randvoorwaarden voor succesvolle financiële opsporing

Randvoorwaarden voor financieel onderzoekers om taak goed uit te kunnen voeren kunnen onderverdeeld worden in 7 categorieën:

1. Wettelijke middelen
2. Technische middelen
3. Data en informatie
4. Kennis en ervaring
5. Samenwerking
6. Organisatie en cultuur
7. Beleid en strategie

Selectie van knelpunten in de financiële opsporing

Data en informatie

- Gebruik van verschillende informatiesystemen binnen de politie;
- (Wettelijke) mogelijkheden om informatie uit te wisselen met partners zijn beperkt en worden onvoldoende benut.

Kennis en ervaring

- Kennis van en ervaring met financiële opsporing binnen de politieorganisatie is suboptimaal. O.a. agenten op straat kijken onvoldoende met een 'financiële bril' waardoor signalen onopgemerkt blijven.

Organisatie en cultuur

- Onvoldoende besef binnen politie organisatie van toegevoegde waarde van financieel rechercheren. Wordt als 'laatste redmiddel' gezien;
- Gespecialiseerde teams gericht op financieel rechercheren in complexe zaken bieden onbedoeld een uitweg voor andere politiemedewerkers om zaken met een financieel component van zich af te schuiven.

Selectie van good practices

Identificatie van knelpunten en selectie van good practices in samenspraak met politie:

Good practices

- **Afpakteams;**
- Versterking samenwerking tussen specialistische financiële afdeling en analisten;
- Versterking financiële component in politie opleiding;
- In Rem procedure;
- **Maatschappelijk herbestemmen.**

Good practice: afpakteams

Doel van de afpakteams

- Crimineel vermogen (goederen en/of gelden) snel afpakken, zodat criminelen direct en voelbaar aangepakt worden;
- Onderzoek op objecten in plaats van subjecten;
- Voldoende verdenking? Direct beslag leggen;
- Snel handelen en het liefst in het openbaar afpakken om zo een signaal naar de samenleving af te geven;
- Sommige teams hebben ook tot doel om financieel researcheren breder uit te leren binnen de organisatie.

Good practice: afpakteams

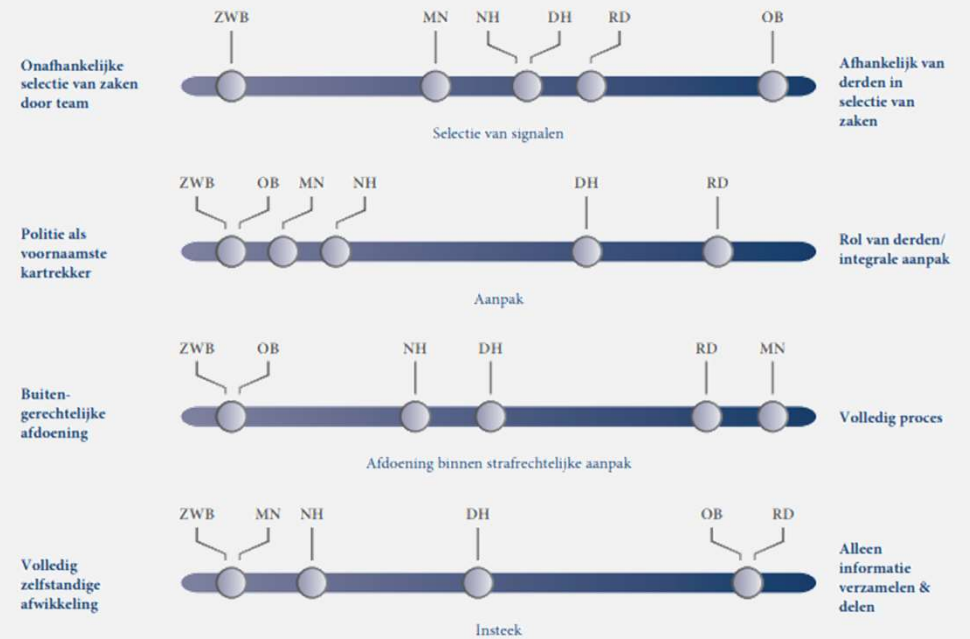
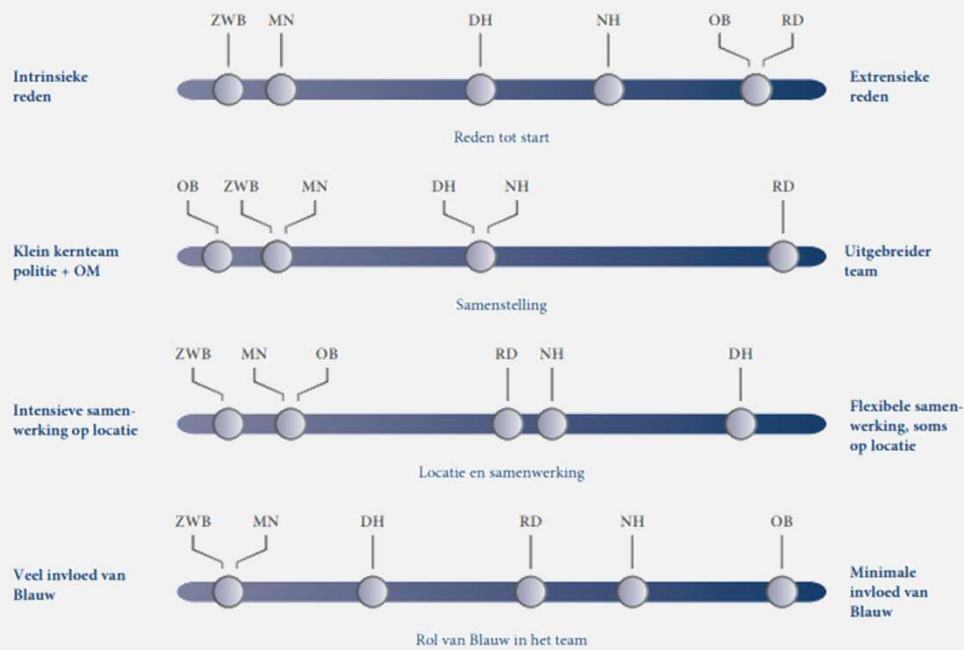
Onderzoeksmethode

- Originele onderzoeksvraag: hoe ziet het ideale afpakteam eruit?
- 7 afpakteams binnen verschillende politieregio's;
- Ieder met een andere insteek, opzet en organisatie;
- De teams zijn onderling moeilijk te vergelijken en effectiviteit is moeilijk te meten bij gebrek aan monitoring;
- Onderscheid tussen twee typologieën.

Good practice: afpakteams

	Typologie 1	Typologie 2
Hoofddoelstelling	<ul style="list-style-type: none"> In beslagname van onrechtmatig verkregen goederen Versterken van vaardigheden op gebied van financieel rechercheren 	<ul style="list-style-type: none"> In beslagname van onrechtmatig verkregen goederen Verbeteren van samenwerking met partners
Focus van het team	De procedure van in beslaglegging zelfstandig als afpakteam doorlopen	Andere politieteams of partners voorzien van intelligence om op basis daarvan af te pakken
Compositie	Politie mederwerkers uit verschillende afdelingen	Politie in combinatie met verschillende partners (o.a. Openbaar Ministerie, Belastingdienst, FIU, gemeente)
Rol van het basisteam	Basisteam als onderdeel van het afpakteam	Basisteam als bron van signalen die het afpakteam verder opwerkt

Good practice: afpakteams

Good practice: afpakteams

Conclusies en aanbevelingen

- Hét afpakteam bestaat niet.
- Doel van het afpakteam bepaalt hoe het team idealiter ingericht kan worden. Denk aan: rol van het basisteam, samenwerking met partners en mate waarin afpakteam procedure zelfstandig doorloopt;
- Afpakteam als leerschool werkt en draagt bij aan bewustwording van toegevoegde waarde financieel researcheren. Adresseert knelpunten op gebied van kennis en ervaring & organisatie en cultuur;
- Afpakteam kan samenwerking en informatie uitwisseling tussen politie en andere partners vergemakkelijken;
- Monitoring en evaluatie is nodig om effectiviteit van afpakteams te meten.

Good practice: maatschappelijk herbestemmen

Doel

- Teruggeven van in beslaggenomen goederen aan burgers en de maatschappij;
- Voorkomen dat inbeslag genomen goederen wederom in handen komen van criminelen;
- Signaal afgeven: misdaad loont niet.

Good practice: maatschappelijk herbestemmen

Onderzoeksmethode

- Vergelijking tussen Nederland, Italië en Schotland;
- Lessen trekken ten aanzien van:
 - Beslaglegging;
 - Identificatie van ontvangende partij;
 - Proces tot herbestemmen;
 - Overdracht en communicatie rondom de herbestemming.

Good practice: maatschappelijk herbestemmen

Nederland

- Herbestemming van voormalig drugsboot aan onderwijsinstelling;
- Geen vastgestelde procedure, herbestemmen gebeurt op eigen initiatief van politie en OM.

Italië

- Herbestemmen is gangbare, wettelijke, procedure in anti-mafia aanpak. Goederen moeten in de eerste plaats herbestemd worden;
- Toegewezen instelling die ontvangende partijen screen en selecteert;
- Verschillende voorbeelden, o.a.: wijngaarden, gemeenschapsgebouwen.

Schotland

- In beslaggenomen goederen worden geliquideerd, gelden worden vervolgens maatschappelijk herbestemd;
- Ingebed in wettelijk kader, toegewezen organisatie selecteert ontvangers – in lijn met prioriteiten van Justitie beleid;
- Verschillende voorbeelden, o.a.: sportlessen voor jongeren in kwetsbare wijken.

Good practice: maatschappelijk herbestemmen

Conclusies en aanbevelingen

- Maatschappelijk herbestemmen als nuttig instrument om bewustwording van financiële component van criminaliteit onder burgers en binnen politie organisatie te vergroten;
- Positief effect op zingeving van politie medewerkers;
- Wettelijke inbedding van maatschappelijk herbestemmen is cruciaal om maatregel meer gangbaar te maken;
- Verantwoordelijkheid voor maatschappelijk herbestemmen bij een partij buiten politie en Openbaar Ministerie versnelt processen en verlaagt werkdruk bij politie;
- Kijk met brede blik naar maatschappelijk herbestemmen: zowel geld als goederen.

Aanbevelingen

- Onderzochte good practices zijn dusdanig verschillend dat overkoepelende aanbevelingen niet mogelijk zijn;
- Er kunnen wel conclusies en aanbevelingen gevormd worden over de bredere integratie en duurzaamheid van deze good practices omdat zij veelal voortkomen uit innovatieve pilots.

Randvoorwaarden voor succesvolle initiatieven

Aanbevelingen

- Zet in op organisatie-brede training zodat veel meer medewerkers met 'financiële bril' leren kijken. Ogen en oren van agenten in basisteams zijn belangrijke bron van signalen. Kennis van financiële opsporing kan niet alleen bij gespecialiseerde teams zetten;
- Zie financieel onderzoek als component van (ieder) onderzoek, niet als laatste redmiddel;
- Ga met partners (Belastingdienst, OM, FIU) om tafel om trends, ontwikkelingen en signalen (binnen wettelijke mogelijkheden) te delen. Samen optrekken loont;
- Monitor en meet nieuwe initiatieven zodat effectiviteit bepaald kan worden en pilots en initiatieven later eventueel breder ingebed kunnen worden.

Linette de Swart, linette.deswart@ecorys.com

Gabriëlle op 't Hoog, gabrielle.opthoog@ecorys.com